

El foc dels primers cristians

¿Com van reaccionar els primers cristians davant el món que els envoltava? De vegades, apareix la temptació d'atribuir l'expansió de l'Evangelí a prodigis i miracles. Tanmateix, la fe va ser el prodigi que va arrossegar homes de tota mena, condició i cultura. La fe, i l'amor vers el Crist.

23/04/2007

Encara falten unes hores perquè surti el sol. Un home passeja per la

riba d'una platja, contemplant el mar. És famós en molts cercles intel·lectuals. No triga a descobrir una altra persona en aquest lloc ara desert: és un ancià. L'intel·lectual es demana què pot fer aquí a aquestes hores, però no diu res. Només el mira, sorprès. L'ancià percep el seu desconcert i s'adreça a ell. Li explica que espera uns familiars, que estan navegant. La conversa prossegueix. L'intel·lectual opina sobre qualsevol tema: cultura, política, religió. Li agrada parlar. L'ancià sap escoltar i heus ací que, quan intervé, ho fa amb sentit cristià. Potser, en una altra ocasió, l'intel·lectual hagués ironitzat o donat per acabat el diàleg. No obstant això, la senzillesa de l'ancià el desarma. L'intel·lectual pot no compartir les seves idees, però reconeix que tenen molt en comú. Mira amb simpatia la fe innocent de l'ancià. Passen les hores. S'acomiaden. Mai no es tornaran a veure.

L'intel·lectual no oblidarà aquesta trobada. Mesos després, comprendrà que només les paraules de l'ancià semblen donar raó de les seves ànsies de veritat. Una trobada fortuïta l'ha acostat a la fe, obrint-li un horitzó més ampli del que li presentaven totes les seves idees anteriors. Al poc temps, Justí, el filòsof, rebrà el baptisme i es convertirà en un dels més grans apologetes cristians [1].

Potser un succés similar s'ha produït en amics nostres, o en nosaltres mateixos. La història de sant Justí és actual perquè les respostes a les preguntes que l'home no pot deixar de fer-se –el sentit de la vida, la possibilitat de la felicitat, com aconseguir-la, l'existència del patiment– només es troben en el Crist. Nogensmenys, no és evident que en la Creu hi sigui la felicitat i la plenitud de la vida. Potser per això, a vegades desviem la nostra atenció

del problema. Busquem fugir del dolor a qualsevol preu; però el dolor és inevitable. Dirigim la vida cap a l'èxit, la seguretat dels diners, el plaer; però són fonaments que es demostren falsos, que acaben saturant i fallant. Al final només queda la soledat que va sentir el fill pròdig, el desemparament de l'home que ha intentat construir la seva vida sense Déu [2].

En llegir les *Confessions* de sant Agustí o les vides dels primers conversos, descobrim que les seves inquietuds essencials són les mateixes que les de l'home d'avui. Les mateixes ansietats, les mateixes solucions, els mateixos sucedanis, la mateixa única resposta real: Jesucrist. Hi ha qui intenta negar aquesta realitat, presentant els homes del segle I com incapaçs de diferenciar realitat i ficció. Es presenta la creença en Déu com a impossible a la llum del progrés

actual, incompatible amb el sentit modern de la llibertat. Aquesta manera de considerar els primers cristians –i als seus coetanis!– no els fa justícia: també en l'antiga Roma abundaven *moderns* que aprofitaven el progrés per al seu major plaer i defensaven en nom de la llibertat els propis egoismes. Els primers cristians van saber afrontar les mateixes dificultats que nosaltres, corresponent a la gràcia. Fins i tot, potser les seves dificultats fossin objectivament més grans, perquè van viure en un món aliè a les idees del cristianisme. Un món on, al costat d'un nivell tècnic i cultural mai abans conegut, paraules com “justícia” o “igualtat” estaven reservades a uns pocs; on els crims contra la vida eren moneda comuna; on la diversió incloïa contemplar la mort d'altres. De vegades es parla del món modern com a *post-cristià*, amb un to negatiu. Tal consideració oblida que, fins i tot els qui cerquen negar el

missatge del Crist, no poden –ni volen– prescindir dels seus valors humans. El terreny comú és palès als homes de bona voluntat, que mai no falten. D'alguna manera, la realitat, després del Crist, és cristiana.

LA PIETAT DELS PRIMERS

¿Com van reaccionar els primers cristians davant el món que els envoltava? De vegades, apareix la temptació d'atribuir l'expansió de l'Evangelí a prodigis i miracles. És possible caure en l'error de pensar que, disminuïts aquests, només queda resignar-se als errors que ens circumden. Oblidem llavors que Crist és el mateix ahir, avui i sempre, que no s'ha escurçat la seva mà. I oblidem també que la majoria de les primeres comunitats cristianes no van veure cap signe extraordinari. La fe va ser el *prodigi* que va arrossegar homes de tota mena,

condició i cultura. La fe, i l'amor cap al Crist.

Els primers cristians eren conscients de posseir una nova vida. **El fet, senzill i sublim, del Baptisme** [3] els havia donat una nova realitat: res no podia ser igual. Eren dipositaris i participaven de l'amor de Jesús per tots els homes. Déu habitava en ells, i per això els primers cristians intentaven cercar la voluntat divina en cada moment; actuar amb la mateixa docilitat del Fill als plans del Pare. Així, a través de la seva vida diària, de la seva coherència heroica –sovint heroica només per la seva constància–, Crist va vivificar l'ambient que els envoltava. Van poder ser instruments de Déu perquè van voler actuar sempre com Jesús mateix. Sant Justí reconeixerà en l'ancià de la platja l'home que li va portar a la fe, malgrat que la seva conversió va ser posterior. Priscila i Aquila van descobrir les

potencialitats d'Apol·lo. Avui veiem que les conseqüències d'aquestes trobades són incalculables. No podem pensar en els apologistes sense Justí; en l'expansió del cristianisme sense Apol·lo. I tot va dependre d'un instant: què hagués passat si l'ancià no hagués pres la iniciativa i preguntat a Justí si es coneixien?; si Aquila o Priscila no haguessin admirat l'oratória d'Apol·lo i haguessin seguit el seu camí? No ho sabem. El que sí sabem és que van correspondre a la moció de l'Esperit que els va portar a descobrir aquesta ocasió, i Déu va omplir de fruits la seva docilitat. En ells es va complir el que sant Josepmaria estimava dels seus fills, i de tots els cristians: ***Cadascun de vosaltres ha de mirar de ser un apòstol d'apòstols*** [4].

Si ells podien respondre a les mocions de l'Esperit en la seva ànima era, en primer lloc, perquè

conreaven una profunda vida de pietat. Sabien reservar diversos moments del dia per tractar-se més amb el Senyor. No els deixaven a l'atzar. Consideraven que d'aquests moments de tracte més íntim depenia trobar també el Senyor durant la resta de la jornada.

Nombrosos textos dels primers segles permeten acostar-se a l'estil amb què els cristians d'aleshores vivien la seva fe. En llevar-se, donaven gràcies a Déu de genollons. En tres moments del dia feien oració amb el Parnostre, sense reduir-lo a una repetició de paraules: els comentaris dels Pares i dels primers escriptors eclesiàstics mostren com el relacionaven amb l'activitat ordinària. Entre d'altres consideracions, aquesta oració els posava davant la seva filiació divina, que no quedava en una realitat abstracta. En demanar pels seus enemics, es preguntaven per la

manera com podien manifestar-los l'amor de Déu. En el moment de *demanar el pa* trobaven una relació amb l'Eucaristia, agraint tal do; en la mateixa petició descobrien la necessitat d'estar despresos dels béns terrenals, no volent més d'allò que és necessari ni preocupant-se en excés per les carències. El Parenostre es convertia en la síntesi de tot l'Evangelí i en la norma de la vida cristiana. Els mateixos moments escollits per a aquest tipus d'oració els recordaven els misteris de la fe i la necessitat identificar-se amb Jesús al llarg del dia, hora a hora: «Certament, a l'hora tèrcia va descendir l'Esperit Sant sobre els apòstols (...). El Senyor va ser crucificat a l'hora sisena, a la nona va rentar amb la seva sang els nostres pecats» [5]. La catequesi, la formació que rebien, mai no separava el misteri cristià de la vida.

Molts fidels cristians practicaven el dejuni els dimecres i els divendres, els *dies stationis*. El treball continuava; però tota la jornada es tenia d'un ferm desig de vigilància, concretada en la petició per la resta dels homes. Com a soldats de guàrdia, els qui seguien aquest costum es veien a si mateixos vetllant en la presència del seu Senyor. I aquesta pràctica de pietat tenia conseqüències en l'ambient que els envoltava: «de l'àpat que prendries calcularàs la quantitat de despesa que correspondria a aquell dia i el donaràs a una viuda, a un orfe o a un necessitat» [6]. És commovedor aquest vincle que, al llarg de segles de cristianisme, uneix la vertadera pietat amb la caritat.

L'Eucaristia ocupava un lloc privilegiat. L'assiduïtat a la paraula de Déu, les oracions i la fracció del pa [7] no es reduïa als diumenges. Alguns textos dels primers escriptors

cristians permeten veure uns homes que freqüentaven la Sagrada Comunió entre setmana, de vegades a costa d'incomoditats per no trencar els dejunis voluntaris. Qualsevol petit sacrifici era poc si es tractava d'enfortir la unió amb Jesús. Homes i dones sabien que, com més units estiguessin al Crist, més fàcilment podrien descobrir el que Déu esperava d'ells, les ocasions que Ell tenia preparades per fer arribar la felicitat plena a tants homes.

No es consideraven aquestes practiques de pietat com a *imposicions obligatòries* de la fe. Eren la resposta lògica de correspondre al do rebut. Déu s'havia donat, ¿com els homes no anaven a tractar-lo, a cercar-lo? Per això no es conformaven amb mínims, i se servien de tot el que honora a Déu per tractar-lo [8]. D'aquestes normes de pietat –així podríem anomenar-les–, prenen les forces per mostrar el

Crist en les seves obres; per viure de manera contemplativa, comprenent que Ell volia servir-se de cadascuna de les seves accions per anunciar el Regne de Déu. No oblidaven que depenien moltes coses grans del fet que es portessin com Déu volia [9].

AMB LA FORÇA DE LA CARITAT

Per això, la vida de pietat era inseparable d'un profund apostolat. En alguns casos, els amics dels primers cristians percebrien canvis en el seu estil de vida: la dignitat de la condició cristiana és incompatible amb moltes accions considerades llavors, com ara, *normals*. Els cristians aprofitaven aquest contrast per explicar la raó de la seva esperança i de la seva nova actitud. Destacaven com la seva postura era més avinent a la dignitat de l'home, i que la seva fe no els feia negar el bo del món: «no em banyo durant les saturnals per no perdre el dia i la nit,

però sí a l'hora convenient perquè em conservi la calor i la salut (...). No menjo al carrer, en les festes del Líber; però allà on sopo, sopo el mateix que tu» [10]. Explicaven que la seva actitud permetia guardar el propi cor per a Déu i els altres, perquè «si fugim dels pensaments, molt més en rebutjarem les obres» [11]. Trencaven així el sofisma d'una moral purament exterior, perquè el que procedeix del cor és el que fa impur a l'home [12].

Alguna vegada la conversió al cristianisme no es notaria exteriorment, almenys en un primer moment. Era molta la gent que, abans del baptisme, era coneguda per la seva rectitud: sant Justí, el cònsol Sergi Pau [13], Pompònia Grecina [14], el senador Apol·loni [15], els Flavis [16] i molts altres poden servir d'exemple. Els historiadors romans van recollir alguns noms il·lustres; però la major

part dels primers cristians eren persones corrents que van reconèixer la veritat en el missatge del Senyor, moguts per la gràcia. El fet de trobar la fe en l'edat adulta va fer que la seva professió i les seves relacions socials adquirissin encara més valor: formaven l'ambient on Crist actuaria *en i a través d'ells*. En cap cas van decidir autoexcloure's o acceptar que se'ls separés de la societat on havien crescut i a la qual estimaven. Certament no transigien amb tot allò que ofenia Déu, però cercaven excedir-se en el compliment dels seus deures i sabien que la seva acció contribuiria a un món més just. Els testimonis són innumerables, però potser la millor prova de la seva actitud sigui la grapa apostòlica dels primers cristians. Rere la història de cada conversió, trobem a algú que va mostrar amb obres que havia fet una elecció bona i vertadera. Un home, o

una dona, que afrontava la vida amb empenya i alegria.

A l'hora d'actuar, els cristians no es plantejaven falses disjuntives entre el públic i el privat. Vivien la seva vida, la mateixa vida del Crist. Això xocava amb la mentalitat de l'època, en què molts entenien la religió com un instrument per a la cohesió de l'estat. Tal desconcert es veu, per exemple, en l'acta del martiri de sant Justí. El prefecte Rústic no era capaç d'acceptar o comprendre les paraules de responsabilitat i iniciativa personal del màrtir: «cadascú es reuneix on pot i prefereix. Sens dubte imagines que ens ajuntem en un mateix lloc, però no és així (...). Jo visc al costat de cert Martí, al bany de Timiotino (...). Si algú volia venir a veure'm, allí li comunicava les paraules de veritat» [17]. La seva acció apostòlica era el resultat de la plena llibertat i iniciativa dels fills de Déu. El gran canvi social que van

propiciar va ser sempre el resultat de nombrosíssims canvis personals.

Les incomprendions eren per als primers cristians un esperó per mostrar amb obres la fe. L'amor a Déu es palesava en el martiri. Aquest s'entenia com a testimoniatge: però si patir martiri físic era el testimoniatge suprem, la majoria dels cristians advertien que havien de reflectir un martiri espiritual, manifestant en la seva vida el mateix amor que movia els màrtirs. Durant segles, “màrtir” i “testimoni” van ser termes intercanviables, perquè corresponien a un únic concepte. Els nostres avantpassats en la fe sabien que actuar cristianament facilitaria la comprensió de l'Evangelí i que la incoherència portaria a l'escàndol, «perquè els gentils, quan senten de la nostra boca les paraules de Déu, es meravellen de la seva bellesa i grandesa; però quan descobreixen que les nostres obres no són dignes

de les paraules que diem, immediatament comencen a blasfemar, dient que és un conte fal·laç i un engany» [18]. Benet XVI ha recordat la necessitat de mostrar així la caritat del Crist: «L'amor al proïme arrelat en l'amor a Déu és abans que res una tasca per a cada fidel» [19]. Quina tasca més apassionant fer present aquí i ara l'amor que l'home sempre necessita! [20] Amor que els primers cristians van manifestar amb la seva preocupació social, la seva honradesa professional, la seva vida neta i el seu sentit de l'amistat i de la lleialtat. En definitiva, amb la seva coherència. «Nosaltres som sempre i en tot conseqüents i acords amb nosaltres mateixos, perquè obeïm la raó i no li fem violència» [21].

A la llum d'aquestes consideracions, és fàcil de comprendre per què sant Josepmaria va animar les seves filles i fills a imitar els primers cristians.

És apassionant viure com van viure ells: ***la meditació de la doctrina de la fe fins a fer-la pròpia, la trobada amb Crist en l'Eucaristia, el diàleg personal –l'oració sense anonimat– cara a cara amb Déu, han de constituir com la substància última de la nostra conducta*** [22]. D'aquesta manera el nostre treball, la nostra vida corrent, manifestaran allò que som: ciutadans cristians que volem respondre alegrement a les magnífiques exigències de la nostra fe en la seva plenitud [23]

Experimentarem ***l'esbalaïment dels primers deixebles en contemplar les primícies dels miracles que s'obraven per les seves mans en nom de Crist***, podent dir amb ells: ***“Influïm tant en l'ambient!”*** [24].

NOTES

[1] Cfr. Sant Justí, *Dialogus cum Tryphone*, 2.

[2] Cfr. *Lc* 15, 16.

[3] *Converses*, n. 24.

[4] *Camí*, n. 920.

[5] Sant Ciprià, *De Dominica oratione*, n. 35.

[6] *Pastor d'Herma*s , *Mandatum V*, 4.

[7] Cfr. *Act* 2, 42.

[8] Cfr. Tertulià, *De oratione*, 27.

[9] Cfr. *Camí*, n. 755.

[10] Tertulià, *Apologeticum*, 42.

[11] Atenàgores, *Legatio pro christianis*, 33.

[12] *Mt* 15, 18-19.

[13] *Act* 13, 7.

[14] Tàcit, *Annales* ,13, 32.

[15] Suetoni, *Vita Domitiani*, 10, 2.

[16] Suetoni, *Història Romana*, 67, 14.

[17] *Martyrium S. Iustinii et sociorum*, 75.

[18] Pseudo-Climent, *Homilia [Secunda Clementis]*, 13.

[19] Benet XVI, Litt. enc. *Deus caritas est*, 25-XII-2005, n. 20.

[20] Cfr. *Ibid.*, n. 31.

[21] Atenàgores, *Legatio pro christianis*, 35.

[22] *És Crist que passa*, n. 134.

[23] Cfr. *Ibid.*

[24] *Camí*, n. 376.

Font: Documents, agost de 2006.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/el-foc-dels-
primers-cristians/](https://opusdei.org/ca/article/el-foc-dels-primers-cristians/) (14/04/2025)